גניך ירעו יחדיו. דלמ"ד אייכא דהו לקיחה ומתנה חלש חלש טובא: **ופריך והא כתיב כאיש.** ומ"ש יליף מינה מעשר (ד) ועוד פ) נכור קדוש בלקוח ומתנה שהרי מעשה שטולד קדוש: **אמר קרא מעשה.** כן מעשה לשורך והא ודאי לא מצית מוקמת בנכור להא מרחם קדוש ולא בעי מעשיה [1] שיקדישנה תחילה: **לאחשאת ולאשם.** דלא לייתינהו מלקוח ומתנה: **דומיא דבניך.** דמשמעי בנכור מלא מה בכור אינו בא על חטאת כו': בכור אינו נדר ונדבה חלש מובהק: **ואימא לעולה ולשייה.** שהיא מובהק ולא על חטאת: בכור אין זמן קבוע לקדושתו חלש כשטולד קדוש: **בשעת עשייה.** כשעה שהן ראויין להמעשר מיעט הכתוב שלא יהו [2] לוקחין ומשני אמן לוקח הוא שוב לקחו גדול. והא מחוסר זמן חלש שעת עשייה היא ומייתי עליה דין לוקח: **ואם תימצי לומר משנה ודאי ר' שמעון היא.** דלדידיה מחוסר זמן שעת עשייה הוא ומשום הכי לוקח חל עליו ומיהו במעי אמו מודה לאין לוקח חל עליו: **וחזר ולקחו ממנה.** ואם יש לו תשעה והוא מייתין במעשר ואם יצא אחד מן הכשירין בעשירי הרי טוב ואם יצא האחד בעשירי יאכל במומו לבעלים: **חישמעיטים.** להאי מקשה הא דאמר רבי אמי אמר רבי יוחנן לקח עשרה עוברין במעי אמן כולם נכנסין לדיר להתעשר ותיעשרה [3] כאידך דשמואל דאמר נהרא מכיפיה מבריך [4] דמסייעתא ליה דאמר רבי יוחנן לקח עשרה עוברין במעי אמן כולם נכנסין לדיר להתעשר שנאמר פרת מהאי טעמא גופיה אבל לא שייך [5] לאכור דליתיה בעשיה: [6] בנך מחויב ואינו בא: [7] היא דתניא ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש מחוסר: [8] ועוד דבכור: [9] עשייה שיקדישנו אות ה' נמחק: [10] בחלום והלילה נראה לי: [11] שנתנו לה במעי אמו: [12] מברייך דמסיימא ליה ברייתא דר"מ דאמר: [13] מ"מ מסייעינן: [14] שייך למימר למה כו' פרת. גליון לפי שזה עיקר שמו: [15] ורבין וגם מצאנו שבלא גשמים: [16] שיורד מלמעלה שאין: [17] מלמעלה כדקאמר נמי התם דאמר: [18] דסבירא ליה דאורחא כו' גם בלא גשמים נמי לפעמים מברייך ומאי סהדא רבה דפרת אין זה: [19] ומייתי לה בסנהדרין: [20] שמא יבבו הנוטפין על כו' להו מי גשמים: [21] האיך היא על תי' היה נמחק: [22] מפרת ומיומי תשרי: [23] בהן שמימי גשמים: [24] מתערבין במקומות גבוהים (תיבת במקראות נמחק) כו' וכגון נהרות היוצאים כו' מימי גשמים מתערבין ומתעכבין שם תדע דהא תנן במס': [25] שכן שאר בארות: [26] אבל שאר בארות כשרות כו' למימר דמן הדין: [27] משום חרדלית ולפי פי' האחרון: [28] חיותן הי' מחברן: [29] הגדול ולא דמי לחבית של מים שנפלה לים הגדול דאמרינן ברישׁ: [30] וא"ת והא אין: [31] ר"ע כדאמר רב ששת בפ' בנות כותים: [32] בההיא דהתודה נמי כו' מועברת שיהו כל עבודות של חדש זה כזה ומוכח: [33] דברים גמר מה בין פסח מצרים: [34] בכור דאמרי' אמר: [35] משום

ג) [נעיל ה. ממחות סון. פד: ס"ב קמא.], ד) [נעיל כח: לקמן מ: תמורה יט:], ה) [ב"ז ב"ק ג' תוס' שם ד"ה יוסי], ו) [סם לפניהו פיתא בימים], ז) מלמעלה שלין ס"ק, ח) טעמא משום ס"ק, ו) ס"ל סמקור, ט) ס"ב"ביצים, י) כגון ו"ו' ממערות אין מי ס"ק, יא) היס מסכן ס"ק:, יב) ג' ס"ק אימנה בעייניהו כגון מערוסת כלי אבל הכא אין הנוטפין ניכרים הס"ד:, יג) ס"ל הכא נעמידנה נמי כו' ס"ק:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר קרא מעשה כ"ל ומיהם כן נמחק: (ב) שם בשעשיה דמרחם קדוש: (ג) שם והא ליפקל ליה בלקוח חשמעיטים: (ד) רש"י ד"ה ופריך וכו' מעשר בהמה ועוד: (ה) ד"ה בשעת עשיה וכו' שלא יהו לקוחין ומעני:

מוסף רש"י

ר' יוחנן חזאי בחילמא. וכיון דנכנס רבא מחמתי לי למימר מילתא מעליתא אני אומר היום (מנחות פד: מכת"י). **והרי הוא כבכור.** כלומר ונבכר זה יש לו דין בכור (לעיל נא:). **מה בכור קדוש לפני זמנו.** שכבר קדושתו מרחם (לעיל נא:).

רבינו גרשום

תניהו ענין למעשר בהמה. דאיתיה בעשיה שמכניסן לדיר וקורא לו שם מעשר וסוקרו בסיקרא: תניהו ענין לחטאת ואשם. דאיתנהו בעשייה שמקדישין: הא לא מצי אמרת דומיא דבנך בעינן דאינו בא על חטא והני באין על חטא: אימא תניהו ענין לעולה ושלמים. דאיתנהו בעשיה ואינן באין על חטא: לא ס"ד דומיא דבנך בעינן שאינו בא בנדר ונדבה לאפוקי עולה ושלמים דבאין בנדר ונדבה: אמר רבא הא לא קשיא הניא דרב אסי דאמר קרא כן תעשה שלא יהא לקוח ואימתי מיעט הכתוב לקוח בשעת עשייה

ט) [לעיל ה. ממחות סון. פד: ס"ב קמא.], י) [לעיל כח: לקמן מ: תמורה יט:], יא) [ב"ז ב"ק ג' תוס' שם ד"ה יוסי], יב) [סם לפניהו פיתא בימים], יג) מלמעלה שלין ס"ק, יד) טעמא משום ס"ק, טו) ס"ל סמקור, טז) ס"ב"ביצים, יז) כגון ו"ו' ממערות אין מי ס"ק, יח) היס מסכן ס"ק:, יט) ג' ס"ק אימנה בעייניהו כגון מערוסת כלי אבל הכא אין הנוטפין ניכרים הס"ד:, כ) ס"ל הכא נעמידנה נמי כו' ס"ק:

תורה אור השלם

1. כֵּן תֵּעָשֶׂה לְשׁרֵךְ לְצאנָךְ שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה עִם אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ לִי:
שמות כב כט

שיטה מקובצת

א) אף שורך אינו בלקוח: ב) לבכור דליתיה בעשיה: ג) בנך מחויב ואינו בא: ד) היא דתניא ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש מחוסר: ה) ועוד דבכור: ו) עשייה שיקדישנו אות ה' נמחק: ז) בחלום והלילה נראה לי: ח) שנתנו לה במעי אמו: ט) מברייך דמסיימא ליה ברייתא דר"מ דאמר: י) מ"מ מסייעינן: יא) שייך למימר למה כו' פרת. גליון לפי שזה עיקר שמו: יב) ורבין וגם מצאנו שבלא גשמים: יג) שיורד מלמעלה שאין: יד) מלמעלה כדקאמר נמי התם דאמר: טו) דסבירא ליה דאורחא כו' גם בלא גשמים נמי לפעמים מברייך ומאי סהדא רבה דפרת אין זה: טז) ומייתי לה בסנהדרין: יז) שמא יבבו הנוטפין על כו' להו מי גשמים: יח) האיך היא על תי' היה נמחק: יט) מפרת ומיומי תשרי: כ) בהן שמימי גשמים: כא) מתערבין במקומות גבוהים (תיבת במקראות נמחק) כו' וכגון נהרות היוצאים כו' מימי גשמים מתערבין ומתעכבין שם תדע דהא תנן במס': כב) שכן שאר בארות: כג) אבל שאר בארות כשרות כו' למימר דמן הדין: כד) משום חרדלית ולפי פי' האחרון: כה) חיותן הי' מחברן: כו) הגדול ולא דמי לחבית של מים שנפלה לים הגדול דאמרינן ברישׁ: כז) וא"ת והא אין: כח) ר"ע כדאמר רב ששת בפ' בנות כותים: כט) בההיא דהתודה נמי כו' מועברת שיהו כל עבודות של חדש זה כזה ומוכח: ל) דברים גמר מה בין פסח מצרים: לא) בכור דאמרי' אמר: לב) משום

מה בניך אין בלקוח ובמתנה אף [ל] צאנך ובקרך אינו בלקוח ובמתנה והאי בבכור כתיב א"ק [לא] כן תעשה אם אינו ענין לבכור [לב] דלא איתיה בעשייה [לג] דברחם קדוש תנהו ענין למעשר בהמה ואימא תנהו ענין לחטאת ולאשם דומיא דבנך מה בנך שאינו בא על חטא אף צאנך ושורך שאינו בא על חטא ואימא תנהו ענין לעולה ולשלמים דומיא דבנך מה בנך [לד] שאינו בא בנדר ונדבה אף צאנך ושורך כו' ואימא תנהו ענין לעולת ראייה דומיא דבנך מה בנך שאין קבוע לו זמן אף שורך וצאנך שאין קבוע לו זמן אי מה בנך אינו בלקוח כלל אף שורך וצאנך אינו בלקוח כלל אלמה א"ר אסי א"ר יוחנן [א] לקח עשרה עוברין במעי אמן כולם נכנסין לדיר להתעשר אמר רבא אמר קרא תעשה בשעת עשייה מיעט הכתוב גופא א"ר אסי א"ר יוחנן לקח עשרה עוברין במעי אמן כולם נכנסין לדיר להתעשר אמר רבא אמר קרא תעשה בשעת עשייה מיעט הכתוב גופא ואימא עשייה ממש כגון שהקריבו מלחלחת כפלייס מלמטה כשהן שהגשמים יורדים כמו כן נענין ריבוי הנהרות מתרבים המים ומתגלגלים מלמטה כשהמטר יורד מלמעלה [לה] ומהיכן הוא יודע מלמעלה [לו] למאי תהומא עילאה לתהומא תתאה לפע מימן ות"ת ג"כ מגלן להו דכד פליגא עלה למאי מטרא למעבדא כו' דלמא היינו [לז] משום שאין מתברך [לח] המקוה כדפריטית וי"ל משום לאם ליתא דסבירא [לט] לחורמא דמילתא דמברייך מכיפיה ג"כ גם כל הנהרות נמי לפעמים מברייך ומאי סהדא דנהר פרת אין זה עדות והקשה ר"ת לשמואל דאמר אין המים מטהרין מזוחלין אלא [פרת] ביומי תשרי בלבד ולכך ולפיכך לשמואל קשיא להו הא דתנן במס' (פ"ח מ"י) [מ] מעורבת הא אלא פי' ר"ת לאיבא למימר אין מעורבת אלא בימות הגשמים ומיהו דברים גמורים הם ולא [מ] מעורבת הא אלא פי' ר"ת לאיבא למימר אין מעורבת אלא בימות הגשמים ומיהו דברים גמורים הם ולא [מא] כדאמרינן בפ' בתרא (דף כו:) דרשינן לענין נכור [מב] כדאמר אמר קרא כן תעשה הוסיף לך הכתוב עשייה אחרת נמשך [מג] וי"ל הא דרשינן ליה נכור כתיב נכור אבל מאחר דאפקיה רחמנא בלשון עשייה דרשינן ליה למעשר משום [מד] דכבור לא שייך קדושת עשייה (קדושה): **לקח** עשרה עוברין במעי אמן בו'. ואפילו לרבי שמעון בן יהודה לאמר מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר: [מה]

זונה

ל) נראה מלשון רבינו שלא היה לפניו רבי' בגמ' והא מיפסיל ליה בלקוח חשמעיטים וכו' ול"ע.